

LITERÁRNÍ PŘEHLED

A. Spisy české.

Plukovník gšt. Jiří **J. Birula**: Velitel v míru i ve válce. S předmluvou armádního generála Jana Syrového. Praha 1930. Nákladem vlastním. Cena neudána. Stran 284.

Je tomu sotva deset let, co byla mírovými smlouvami likvidována největší válka světových dějin. Její následky dosud trpce pocituje veliká část lidstva. Z hospodářského a mravního rozvratu způsobeného čtyřletým válečným požárem, nevzpamatovali se dosud ani vítězové. Poražení pak budou ještě dlouhá desítiletí sténati pod tíží uložených válečných náhrad. Čerstvé vědomí zažitých hrůz a zoufalé výhledy do budoucnosti přispěly valnou měrou k tomu, že počet těch, kteří již před světovou válkou usilovali o zabezpečení trvalého míru a přemýšleli o prostřed-

cích, jež by vedly k odstranění války vůbec, se zmnohonásobil. Nejlepší mozky lidstva pracují o myšlence věčného míru. Tato myšlenka je nepochybně krásná, cesta k jejímu uskutečnění však velmi zdlouhavá. Dnes, stojíce na počátku té cesty, nemůžeme říci, ba ani tušiti, jaké praktické výsledky přinese úsilí optimistických pacifistů. Za takovýchto okolností zůstane ještě asi na dlouho nejspolehlivější zárukou bezpečnosti státu dobře vycvičená, morálně silná armáda.

Jedním z kardinálních požadavků pro vybudování armády, která by v míru i ve válce dovedla splniti všechny úkoly, jež od ní budou požadovány, je zdatný, v každé příčině schopný velitelský sbor.

Problém velitelský, pro zdárný vývoj každé armády tak důležitý, stal se v cizích literaturách předmětem úvah četných vojenských spisovatelů. Mladé vojenské písemnictví české nemělo dosud spisu, který by se touto otázkou zabýval podrobněji. Tento nedostatek poznal brzy Vědecký ústav vojenský a proto před časem vybídl škpt. R. Wolfa k překladu klasického díla Gavetova „Umění velitelské“, jež vydal. Nyní přichází plukovník gšt. Birula s rozsáhlou prací, již se nám po prvé dostává důkladného původního díla, které se zabývá celým komplexem otázek, souvisejících s tímto problémem.

Výčet literatury, uvedený na konci spisu, ukazuje, že autor přistoupil ke své práci svědomitě připraven. Zablouhal se do nejlepších děl ruských, francouzských i německých z oboru vojenské psychologie a doplniv teoretické studium bohatými praktickými zkušenostmi, vytvořil dílo, které bude na dlouhou dobu pramenem poučení všemu našemu důstojnictvu, a ke kterému se stále budou vraceti všichni, kdož se budou velitelským problémem zabývat.

Autor rozřídil svou látku na čtyři části a zpracoval ji v dvaceti obsažných kapitolách. Zabývá se postupně osobností důstojníka velitele, osobností vojínovou, vedením, výchovou a výcvikem důstojnického sboru a mírovou přípravou poddůstojníka a vojína. V rámci stručného referátu není arci možno pouštět se do podrobného rozboru všech jeho názorů a úvah. Zastavíme se jen na okamžik u některých myšlenek Birulových.

Podstatný rozdíl mezi povoláním občanským a činností důstojníka-velitele vidí Birula v tom, že důstojník nemá volby při výběru materiálu, s nímž pracuje. Z každého občana, kterého dostane k oddílu, musí v krátké době vychovati všestranně vycvičeného obránce vlasti. Aby tomuto obtížnému úkolu učinil záležitost, musí mít ovšem četné vlastnosti, jichž jiní občane nepotřebují, přesněji řečeno, musí být v jeho osobnosti soustředěny vlastnosti, jež v svém souhrnu nejsou nutné pro jiná lidská povolání. Inteligence a vzdělání staví autor na přední místo. Kromě toho pokládá za důležité vlastnosti: rozvážnost, důslednost, chladnokrevnost, sebevědomí, znalost lidí, korektnost, spravedlnost, osobní kouzlo, z rye vojen. čnosti pak udatnost, houževnatost, odvahy, neúnavnou péči o vojsko vedle mnohých jiných.

Jak zhoubné vlivy má na organizmus velkého aparátu, jemuž říkáme armáda, nedostatek některé z vyjmenovaných vlastností, dokládá autor četnými příklady ze služby mírové i válečné.

Stejně důkladně jako osobností důstojnickovou zabývá se autor i osobností vojínovou. Četné psychologické postřehy v studiu vojínovy osobnosti jsou mu podkladem úvah o tvoření válečné doktriny, jež značnou měrou závisí právě na duševních vlastnostech toho kterého národa. Není doktriny všeobecně platné. Nehodí se každá doktrína pro každý národ. Nelze ji bezmyšlenkovitě přenášeti od národa k národu. Nutno si vytvořiti doktrinu vlastní a stavěti ji na spolehlivých základech národní povahy.

Neobyčejně zajímavé jsou i kapitoly, pojednávající o afektu strachu, o kázni, trestech a psychologii i trestu.

Část třetí, která se zabývá vedením a výchovou důstojnického sboru, jest nejrozsáhlejší. Obsahuje deset kapitol a zabírá bezmála polovinu knihy. Autor snaží se tu zaujmouti stanovisko k množství ožehavých otázek, jež se úzce dotýkají života v důstojnickém sboru, a to jak života služebního, tak i života společenského. Není zde možno vyjmenovati vše, co vzbudilo autorův zájem. Jen namátkou uvedu zde několik otázek, jež zůstanou ještě dlouho aktuální: poměr velitele k důstojníkům; technika rozkazů; kvalifikování podřízených; tykání mezi důstojníky; svobodní a ženatí důstojníci; sociální postavení důstojníků; veřejné mínění a popularita armády; psychologické momenty v boji; individualismus v boji a m. j.

Probíraje tyto problémy, stojí autor vždy na široké basi psychologické a všude má po ruce hojnost praktických příkladů. V detailech nebudeme s ním snad vždycky souhlasiti (na př. v oceňování hodnoty svobodných a ženatých důstojníků a j.), nikdy však nebudeme mu moci upřiti široký rozhled a opravdovou snahu proniknouti k jádru věci.

Čtvrtá a poslední část pojednává dosti obšírně o úkolech velitelů při výchově poddůstojníků. Metodice výchovy a výcviku dostalo se tu zvláštní pozornosti autorovy.

Knihy, k níž napsal předmluvu sám náčelník hlavního štábu, je psána tak poutavě, že začteme-li se do ní, odkládáme ji jen neradi. Bude-li našimi důstojníky pilně čtena — a nejen čtena, nýbrž i jednotlivé stati kriticky rozebírány a studovány, přispěje znamenitě k zvýšení úrovně našeho velitelského sboru.

Škpt. Eduard Kubala.

Major v. v. Ferd. John: „Automobil, jeho převodová ústrojí a podvozek s brzdami i řízením.“ Praha 1929. Nákladem vlastním.

Když vyšla před několika lety Julinkova kniha „Konstrukce automobilního motoru“, bylo naléháno v odborných kruzích na mjr. Johna, učitele ve voj. automobilním učilišti, aby vydal knižně

své přednášky o převodových ústrojích a podvozku jako nutné doplnění „Konstrukce motoru“. K vydání došlo teprve v r. 1929. Měly-li se původní přednášky objevit na veřejnosti jako odborné dílo knižní, zahrnující vše, co v příslušném oboru je nejen zajímavé, ale i nejnovější, bylo nutné toto rozpětí časové ke zdolání úkolu, třebaže měl autor velmi agilní a činné pomocníky.

Johnova kniha je při kromobyčejné svědomitosti autora i jeho spolupracovníků odborným dílem prvního řádu, je muž podobným nemůže se pochlubit mnohá cizí literatura.

O všech významných typech a způsobech převodových ústrojí a podvozku automobilního, i o posledních novinách je zde použito velmi detailně. Obsáhlá materie je zpracována a rozvržena tak systematicky a účelně, že mohou z ní čerpat všichni, kdož jsou jakkoliv interesováni, jednak na poznání motorového vozidla, ať již s hlediska teoretického studia nebo praktického seznání konstrukce povšechné i detailní, jednak na hospodárném využití vozidla náležitým ošetřením a upotřebením.

Vzhledem k přehlednosti práce a jasnosti a názornosti podání je kniha stejně vhodnou učebnicí jako pomůckou praktickou i studijní.

Účelnost a rozsah díla jsou patrné z povšechného rozdělení materie. Úvodní část je věnována celkové orientaci o motorových vozidlech, jejich rozdělení a rozčlenění, druhá pak uvádí veškeré strojní prvky a jejich použití v automobilní konstrukci. Dohromady tvoří tyto části vhodnou průpravu pro pochopení a lepší vniknutí do detailů dále uváděných.

Část III. pojednává detailně o převodových ústrojích, t. j. o spojkách, rychlostních převodech, o podajném hnačím spojení vozových kol hnacích, o redukčním soukolí a o diferenciálu, o různých druzích pohonu hnacích kol, počítaje v to i včetně pohonu pásový a o převodu suvné síly. Zvláštní kapitola

je vyhrazena popisu elektrických automobilů různých způsobů.

U každého z uvedených orgánů je podána nejprve všeobecně definice, pak účel a teorie, a pak teprve jsou podrobně probrány jednotlivé druhy uživatelských konstrukcí, podmínky konstrukce, závady a jejich odstranění s obsluhou a konečně vzájemné srovnání popsaných druhů.

Část IV. o podvozku jedná v samostatných kapitolách o rámu, o vozových perech, o nápravních kolech, o brzdách, o řízení a mazání převodových ústrojí a podvozku. Stejný systém jako v části III. byl zachován i pro tyto orgány. Po vysvětlení jejich účelu a event. teorie jsou popsány různé užívané druhy, použité materiály, závady a jejich odstranění a konečně obsluha.

V dodatkové části V. jsou praktická data: o mezinárodních rozeznávacích značkách, tabulka pro stanovení rychlosti, přehled automobilních výrobků domácí provenience, jmenný rejstřík a česko-německé názvosloví.

Vedle četného názorného materiálu obrázkového a odborných strojnických výkresů na zvláštních tabulkách je hlavní předností knihy, že je zpracována podobně jako Julínkova konstrukce motoru sice odborně, ale při tom každému průměrně inteligentnímu čtenáři srozumitelně, a že nejméně v stejném rozsahu jako shora uvedené dílo pojednává o těch orgánech motorových vozidel, které jsou pro bezpečnost a hospodárnost dopravy stejně důležité jako motor, o nichž však dosud jsme neměli v naší literatuře soustavného a kritického díla.

Kniha v plátně vázaná má 388 stran se 170 obrázky v textu a ve zvláštním kartoně 140 tabulek s 600 vyobrazeními. Krámská cena úplného výtisku s kartonem 75 Kč, subskripční (u kpt. Bartáka F., voj. aut. učiliště, Vrsovice, kas. Roháče z Dubé) 65 Kč. Dílo bylo schváleno MNO. jako vojenská pomůcka. Ing. Mayer.

B. Spisy cizojazyčné.

a) Francouzské.

Coste Charles: La psychologie du combat, Paříž 1929, nakladatelství Berger-Levrault, stran XXXVIII + 242.

V své knize staví se major Coste proti doktríně některých vojenských spisovatelů, kteří se dívají na válku se stanoviska materialistického, negující úplně všechny morální a psychologické vlastnosti bojujícího vojína a upírající těmto vlastnostem vliv na průběh boje. Autor má na mysli zejména knihu francouzského spisovatele Duhellyho (La philosophie de la Guerre) vyšlou r.

1921, kde toto materialistické stanovisko v nazírání na boj došlo zvlášť vynikajícím způsobem svého výrazu. Podle této knihy základem moderního boje jest a bude hmota, stroj, a člověk bude v ní účasten jen tím způsobem, že tuto hmotu a tyto stroje bude obsluhovat i uvádět v činnost. Nezáleží tedy na morálních kvalitách bojujících, nýbrž bude nutná jen technická zručnost a válku vyhraje ten, kdo bude na ni lépe technicky připraven, bez ohledu na to, jakých morálních kvalit bude jeho vojsko.

Major Coste v své knize hlásá zcela opačný názor. Pro něho není nejdůležitějším v bitvě jakost hmoty a stroje, nýbrž jakost člověka, pokud se týká jeho morálních kvalit. Major Coste ukazuje, že třeba v příštích bojích budou mít různé technické vymoženosti velký vliv na průběh války, přece jen bude morální charakter bojujících mít hlavní slovo, ježto jinak bude různým válečným strojům čelit voják, jehož morální kvalita je malá, než voják vysokých mravních vlastností.

Kniha majora Costa má osm kapitol. První čtyři se zabývají lidským kolektivem, druhé čtyři vlastnostmi individuua. I. kapitola, nazvaná „Psychologie války a psychologie boje“ probírá, jak mentalita vojáka jest usměrňována mentalitou celého národa, ukazuje na rozdíl mezi dřívější dobou, kdy národ zůstával válkou více méně nedotčen, a válkou budoucí, kdy vlivem technických vymožeností a různými institucemi budou téměř všechny vrstvy národa vtaheny do sféry zájmů válečných.

Druhá kapitola (Psychologie vojsk a situace taktická) pojednává o morálních kvalitách bojujících za útoku a obrany a zmiňuje se o mentalitě různých druhů zbraní (pěchoty, jezdeckta, dělostřelectva atd.)

Třetí kapitola (Vojenská skupina bojová) zdůrazňuje, že vojsko jest zvláštní skupina, jejíž důkladná znalost je nutná k správnému pochopení jednotlivců. Čtvrtá kapitola jedná o depresivních a dynamických formách této bojové skupiny; v páté kapitole, jež zahajuje jaksi druhý díl knihy, pojednávající o jednotlivci, obírá se autor osobností velitele, vytyčuje mu 3 úkoly (organisační, vykonávání moci aktivní a bojové, reprezentování síly sociální), studuje tyto 3 úkoly velitele a zmiňuje se o podmínkách a způsobech, jak nejlépe v těch úkolech dostátí.

V posledních kapitolách knihy studuje autor detailně duši jednotlivce, probíráje podmínky, jež mají vliv na psychologii jednotlivce v boji.

Kniha majora Costea je velmi důležitá proto, že se obírá faktorem, který má a bude mít v budoucích válkách najošto velkou úlohu, který však při mírovém výcviku více méně uniká. Proto se jeho kniha může stát určitým ukazatelem těm, kteří studují otázky, souvisící s psychologií vojáka. Kniha není snad nějakou teorií, čerpanou z knižních pramenů. Hlavním pramenem byla autorovi jeho vlastní zkušenost, které nabyl studiem a pozorováním ve světové válce. Tyto poznatky a pozorování podává čtenáři způsobem velmi srozumitelným, jasným, tak, jak život k člověku jasně a prostě mluví.

Ovšem není možno říci, že by bylo nutno bez výjimky snad zavrhnouti

učení strany protivné a přidržeti se axiomatically učení majora Costa. Nelze neuznati, že i druhá strana má pro svá tvrzení důkazy, načerpané ze zkušenosti, a tak pravda bude ležeti asi uprostřed mezi dvěma názory. Chť byh jen zdůrazniti význam této knihy v tom, že právě klade váhu na psychologicko-lidskou stránku vojína, na stránku, která v starých monarchistických armádách byla často přezírána, ježto se doufalo a mělo za to, že se t. zv. „drilem“ dojde k žádoucím výsledkům.

Ke knize napsal vřelý úvod profesor university v Grenoblu J. Chevalier.

Mjr. gšt. Jaroslav Kovář.

Mordecq, général: Pouvait-on signer l'armistice à Berlin. Paris 1930, nakladatelství Bernard Crasset, stran XVI + 239.

Ve francouzské literatuře, pojednávající o světové válce, setkáváme se často s míněním, že Francie válku sice vojensky vyhrála, diplomaticky a politicky ji však prohrála a že by se poměry v Evropě a zejména v Německu docela jinak vytvářily, kdyby byly bývaly Fochovy vojenské plány provedeny do důsledků, francouzské vojsko vtáhlo do Berlína a zde diktovalo mírové podmínky Německu.

Nejnověji vydal francouzský vojenský spisovatel generál Mordecq svou práci, jejíž titul již napovídá, oč autorovi jde. Autor si totiž dává otázku, zda bylo možno, aby příměří s Německem bylo podepsáno v Berlíně, a na tuto otázku odpovídá svou prací.

Aby dospěl k jasným a přesným resultátům, studuje autor zevrubně politickou, vojenskou, ekonomickou, morální a finanční situaci jak spojenců, tak Němců, cituje doslova důležité dokumenty oné doby, uváděje doslova výroky a pronesená mínění vynikajících zúčastněných osobností jak světa vojenského, tak i politického.

Prozkoumav tímto způsobem vše, co by mohlo tuto otázku nějak osvětliti, přichází autor k tomuto závěru:

„Se stanoviska čistě vojenského, se stanoviska strategického nic nebránilo spojencům pokračovati ve válce. Bylo úplně možno uzavřiti příměří v Berlíně.

S druhé strany, analyzujeme-li různé formy, jež mohl na sebe vzíti německý odpor, kdyby se v nepřátelství pokračovalo, myslím, že jsem dokázal, že by toto nepřátelství nemohlo trvati dlouho, nejvýše několik neděl. Abych dotvrdil své mínění, dovoluávám se výroku německého generála Groenera, který pravil 5. listopadu 1918: „Odpor, který naše armáda může klásti, nemůže dlouho trvati.“

Němečtí politikové také loyálně přiznali, že pokračovati ve válce je ne-

možné a že vojenská situace je velmi špatná a není naděje na nějaké zlepšení (prohlášení von Lersnera 25. října 1918).

Zatím spojenci nepokračovali ve válce a souhlasili s podepsáním příměří v Rethondes 11. listopadu 1918 po úplném souhlasu mezi státníky a vysokým velením, mezi politiky a strategy.

Ostatně jest jisto, že kdyby se bylo chtělo přizpůsobiti strategickým principům, jež byly dobře známy a sankcionovány historií minulých válek, bylo nutno pokračovati ve válce až do úplné porážky Německa.

Pokud se týká hlediska materiálního, myslím, proti mínění maršála Foch, že v Berlíně by byly Němcům diktovány tvrdší podmínky příměří, totiž úplné odzbrojení a demobilisace německé armády.

S hlediska morálního by mělo podepsání příměří v Berlíně důležité důsledky pro budoucí mír. Německá masa by pochopila, což se až dosud nestalo, že císařské armády byly úplně přemoženy a veškeré legendy o rádné dykou zezadu by se nemohly nikdy zroditi ani se dále rozvíjeti. Je nutno sáhnouti k psychologii a k německé mentalitě a nezapomenouti, co historie stále ukazuje, že se totiž Německo sklání jen před silou. Avšak příměří v Rethondes tuto sílu Německu neukázalo.

Ať tomu jest jakkoliv, Spojenci se dopustili chyby stejně se stanoviska strategického jako se stanoviska politického.

Je třeba obviňovati muže, kteří řídili tuto válku, a to jak politiky, tak vrchního velitele? Z části ano, avšak ne úplně; oni mají právo, ve skutečnosti, uvést v svůj prospěch veliký počet polehčujících okolností.

První polehčující okolnost, která je všeobecná a týká se jak strategů, tak i politiků, je, že válka již trvala více než čtyři léta a že lidské ztráty, jež průběhem těchto let byly veliké, mohly býti zvláště těžké průběhem posledních neděl říjnových. Všude se volalo po ukončení války a po míru.

b) Německé.

Sonderregger Emil: Infanterie Angriffs und strategische Operation. Nakladatelství Huber a spol., Frauenfeld-Leipzig 1929, str. 109.

Světová válka 1914—1918 stala se nejen vojenským historikům, nýbrž i strategům a taktikům nevýčerpatelným zdrojem a cenným pramenem ke studiu, poskytujíc nejen poučení, ale dávajíc i různé podněty a náměty, jak třeba v budoucí válce v tom onom případě postupovati.

Možno se však otázati s druhé strany, co by asi dělali Němci, kdyby byli bývali v téže situaci jako Spojenci? Odpovím slovy generála Groenera, který 5. listopadu 1918 vyslovil mínění, že Spojenci se budou asi snažit, aby dosáhli úplného rozhodnutí, jimž jest obkličení a kapitulace německého národa.

Autor dále podotýká, že neváhá prohlásiti, že se Spojenci tím, že ve válce nepokračovali, dopustili vážné chyby; druhou takovou chybou bylo, že nepodepsali příměří v Berlíně, ač to nejen mohli, nýbrž měli učiniti. Válka, jež vznikla, byla především válkou za právo a spravedlnost proti násilí. Svět to pochopil a nejvíce ze všech Amerika, jež neváhala přepraviti se přes Oceán, aby zabránila této urážce civilizace.

Avšak podepsání příměří v Rethondes 11. listopadu 1918 znamenalo nechati národu německému příležitost zvednouti se a vzpamatovati, uskutečnění své Deutschland über alles, to jest jeho hegemonii především v Evropě. To zavinili především státníci, kteří byli v této otázce příliš krátkozrací, a jsou to především oni, kteří jsou za tuto velikou chybu odpovědní.

Ač z knihy mluví k nám především voják, který chápe celý problém se stanoviska vojenského a nerozumí nebo nechce rozuměti diplomatickým a politickým skrupulím, přece jen jeho zaujatost proti vedoucím politickým osobnostem není tak veliká, že by tím příliš trpěla objektivnost knihy. Sluší přiznati, že autorovy názory jsou po mnohé stránce zcela správné a mnoho z toho, čeho se autor obával, potvrzují události v Německu. Je přirozené, že autor jako upřímný vlastenec a dobrý voják své vlasti má na zřeteli především její prospěch. S tohoto stanoviska pak nutno knihu především posuzovati.

Ostatně otázka ukončení světové války byla znovu rozvířena nedávno se objevivším spisem Clemenceauovým a jistě ani knihou Mordacqovou nebyl problém vyřešen.

Mjr. gšt. Jaroslav Kovář.

Tak i studie německého plukovníka divisionáře Sonderreggera vytryskla z poznatků, načerpaných ve světové válce. Autor praví, že světová válka, jež ve své poslední fázi nevyšla opravdu ze stadia války posícní, nedala za nových bojových poměrů příležitost k strategickým manévřům a nepřesvědčila o vlivu nových taktických poměrů na vedení války. Proto, praví autor, chceme-li si o možnosti vedení války v budoucnosti zkonstruovati dokonale

obraz, jsme odkázáni na vlastní myšlenky a výpočty.

Dále si dává autor otázku, v jakém poměru je nynější způsob boje, jenž jest určován nynější výzbrojí, k strategické operaci, zda totiž vzhledem k dřívější době tuto operaci ulehčuje nebo ztěžuje a odpovídá: „Světová válka nedává odpověď na tuto otázku; jakési řešení její najdeme v dnešních předpisech, platících v jednotlivých armádách.“

Podle autora může mít strategická operace trojí cíl: 1. seskupení převahu sil na místě, kde chceme provést rozhodný úder.

2. snažiti se o příznivější útočnou frontu, než ta, kterou nabízí nepřítel. o frontu, jež nemá té přirozené nebo umělé síly jako fronta, nabízená nepřitelem.

3. odříznoutí nepřitele od jeho zásobovací linie zatlačením ho od jeho operačních linií nebo obklíčením.

Autor zdůrazňuje rychlost při provádění jednotlivých operací a ukazuje na jednotlivých historických příkladech, jak nedostatek rychlosti, jistá váhavost a nerozhodnost při provádění manévru měla za následek ztroskotání toho onoho manévru.

Autor je toho názoru, že válečné umění upadlo. Svou studii chce dosíci toho, aby vyhledalo ze svého nynějšího úpadku a bylo přivedeno na takový stupeň, na němž je možno rychlé a pronikavé rozhodnutí.

V své studii se zejména věnuje otázce vývoje pěchoty, kterou chce mít tak vyzbrojenou, aby mohla bojovati proti bojovým vozům, dělostřelctvu, letadlům aneb aspoň působení jich mohla se vyhnouti.

Tuto otázku řeší autor tím způsobem, že uvažuje a hledá prostředky, jimiž pěchota bude s to s rostoucí výhledkou na možnost úspěchu útočiti na dobře umístěné lehké a těžké kulomety obráncovy. Celou tuto otázku řeší autor více méně technicky, navrhuje zkonstruování a zavedení nových zbraní, jež umožní pěchotě jednati rychle a samostatně a zvýší její útočnou, palebnou i obrannou sílu. Autor dává i jakési direktivy, jak takto vyzbrojená pěchota bude útočiti i se brániti.

Není pochyby, že otázka výzbroje a tím i taktiky pěchoty je nyní v stadiu jakési nejasnosti. Cítí se dobře, že dosavadní metody a výzbroj pěchoty nestačí na všechny úkoly, jež pěchotu mohou v budoucí válce očekávat. A proto jest jistě velkou zásluhou autorovou, že svoji studii ukázal cesty, jak při řešení této otázky třeba postupovati, a položit tím určitý základ, na němž možno dále budovati.

Mjr. gšt. Jaroslav Kovář.

Major Haase: Artilleristisches für Nichtartilleristen. Berlin 1930, stran 72.

Vycházejí z poznání, že činnost dělostřelctva bude stále ještě, třeba i nevědomě, u příslušníků jiných zbraní zdání tajemného umění, uložil si autor za úkol, zachytiti v stručné a srozumitelné formě způsoby užití dělostřelctva v pohybné válce. Opírá se při tom o ustanovení předpisu AVA (výcvikový předpis pro dělostřelctvo), sešit 18 a F. und G. (polní řád) a přidržuje se jich i co do rozvrhu látky. Takto podává přehledně obraz nyní platné doktriny německého dělostřelctva, čímž jeho publikace nabývá i pro nás zvláštní ceny. Přihlíží při tom ke všem prostředkům, jimiž může disponovati moderní dělostřelctvo, nepřestává tedy jen na těch, kterými je německé dělostřelctvo podle ustanovení mírových smluv vybaveno.

Po vysvětlení několika základních pojmů věnuje první obsáhlejší část druhým dělové palby. Vysvětluje účinek střel, t. j. granátů (šrapnelů Němci z výzbroje dělostřelctva vyřadili), jichž možno použiti buď s citlivým zapalovačem, zapalovačem se zpožděním anebo časovaně. Rozdělení dělové palby je stejné jednoduché jako účelné, jen čtvrtá palba: Sperrfeuer (palebná přehrada). Vernichtungsfeuer (analogicky s naší palbou umlčovací), Störungsfeuer (palba rušivá) a Zerstörungsfeuer (palba ničivá). Je zajímavé, že se co do spotřeby střeliva, k níž autor přichází svou cestou, neliší ničím od názorů platných u nás. Stati o úkolech dělostřelctva, o morálním a materiálním účinku dělové palby reprodukuji stručně všeobecně platné názory. V stati učenlivě dělostřelctva zastává autor houževnatě princip smíšených lehkých oddílů v rámci divisního dělostřelctva. Uvádí, že při této otázce nutno dáti přednost potřebám střeleckým před ohledy na zásobování střelivem a materiálem. Pokud jde o taktické uskupení dělostřelctva, vysvětluje pojem skupin pro blízký boj a skupin pro boj na dálku, při čemž považuje jako žádoucí (ve smyslu německého Polního řádu), aby divisní dělostřelctvo mělo ve skupině pro blízký boj tři oddíly (tedy na každý pěší pluk po jednom oddílu přímé podpory) a tři oddíly ve skupině pro boj na dálku. Dále se obírá autor pojmy „podřízené“ a „přidělené“ dělostřelctvo, charakterisuje oba způsoby úpravy velení a neopomíjí zdůrazniti, že je účelnější, přidržeti se v této věci, o níž byly tolikráte rozvířeny nekonečné debaty, raději potřeb reálních skutečností, čímž tento problém, jako některý jiný „poválečný problém“, bude dán z denního pořadu.

Další stati, t. j. dělostřelecký průzkum, zajištění, dělostřelectvo na předních strážích, neobsahují nic pozoruhodného. V stati „pochody“ doporučuje autor přidělovati předvoji dělostřelectvo (oddíl) jen tehdy, má-li předvoj dostatečnou sílu. Poukazuje na neúčelnost případů, kdy se přidělují slabým předvojům menší části dělostřelectva, na př. baterie.

Zvláštní péče je věnována další stati: „střetnému boji“, v němž se také probírá veškerá činnost dělostřelectva při zasazení, t. j. volba a zaujetí palebných postavení, stanovišť velitelství, organizace spojení, zamíření baterií atd. Při poznatku, že nelze pěchotu poslati vsříci nepříteli, aniž se jí zajistí dělová palba, jejíž hlavním úkolem bude nabýti převahy nad palbou nepřítelů, vysvětluje se způsob užití dělostřelectva, kterým se tomuto požadavku nejlépe vyhoví: dělostřelectvo pro boj na dálku zaujme částmi (bateriemi) postavení, třeba i jen hotovostní, jakmile nastane možnost zasazení nepřátelských palebných zbraní, aby bylo s to co nerychleji zahájit s nimi boj. Doporučení se postaviti tyto baterie nedaleko bodů, které lze snadno zjištit na mapě, aby se usnadnilo zamíření baterie palba sama bude často řízena letci. Manévr dělostřelectva se provádí po odrazech. Dělostřelectvo pro boj zblízka (přímá podpora) pochoduje s pěchotou a zaujme své postavení, jakmile pěchota vošla v dotyk s nepřítelem. Velmi dobré pozorování pozorovatelů a blízkost palebných postavení od těchto pozorovatelů obzvláště doporučuje.

Dochází-li k pronásledování nepřítele, jsou to dvě vlastnosti dělostřelectva, jichž nutno plně využít: rychlost a pohyblivost lehkého dělostřelectva a velký dostřel hrubého a těžkého dělostřelectva.

V další stati, pojednávající o činnosti dělostřelectva v ústupovém boji, zdůrazňuje velký význam dělové palby v tomto období boje a vysvětluje způsob manévru dělostřelectva (po odrazech na jednotlivých ústupových pozicích) tak, aby se systém dělové palby do hloubky nepřerušil.

V stati „útok na nepřítele v obraně v terénu volném“ zdůrazňuje se velký význam průzkumu cílů, jimž má býti zjištěna hodnota nepřátelských odporů a odkryty nepřátelské těžké zbraně, t. j. baterie a kulomety. Dělostřelectvu pak připadá za úkol vyřaditi tyto zbraně z boje, nebo alespoň ochromiti je v jejich činnosti. Vysvětluje dále plán palby, jeho význam a nutnost v tomto údobí boje, aby činnost dělostřelectva nepostrádala určité nevyhnutelné nutné systematickosti.

Další stručná pojednání jsou věnována ještě činnosti dělostřelectva v obraně, v boji v horách, v boji na zdrženou, v osadách, lesích, v noci a za mlhy.

Souhrnně lze říci, že málo vojenských publikací je s to splniti v tak jednoduché formě své poslání jako publikace mjr. Haase. Je to cenná pomůcka pro nedělostřelce, ale i pro dělostřelce, jimž jde o to, seznámiti se s doktrínou německého dělostřelectva.

Mjr. gšt. Miloslav Regentík.

Pol. major A. Andrae: „Polizei und Heer.“ — Kameradschaft, Berlin 1929. — 96 stran.

Malý, instruktivní spisek člena policejního ústavu v Berlíně. Podkladem jsou ovšem poměry německé. Hned v úvodní kapitole se dovidáme, že ochranná policie bývá zhusta ztotožňována s brannou mocí, a to i od lidí vzdělaných. Posuzují ovšem jen zevně, neuvědomujíce si blíže rozdíly obou těchto prostředků státní moci. Spisovatel chce přispěti k tomu, aby v národě vzbudil správné porozumění pro moderní policii a moderní vojsko. Není již první. Sam poukazuje, že otázka byla již řešena jednak úředními směrnicemi ve výnosu ministra říšské obrany z 30. IV. 192., čís. 1144/4. 21. P. 1. III. (HVBl., 1921, S. 167), nadepsaném „Polizei und Wehrmacht“, jednak v stejné označené studii rady státního zastupitelství Rittasia, uveřejněné v Německém policejním archivu (str. 566) anebo ve spisech dra Karla Schneidra „Polizei und Reichswehr“ a dra Liepmanna „Die polizeilichen Aufgaben der Wehrmacht“. Nicméně není ještě vše dostatečně objasněno.

Následující kapitola podává stručně základ pro úkoly obou sborů ve státě. Úloha policie — udržování veřejného pokoje, bezpečnosti a pořádku — a úkoly vojska — udržení pořádku uvnitř a ochrana státních hranic — částečně patří k témuž oboru, částečně pak jsou rázu zásadně rozdílného. Oba sbory však jsou výkonnými orgány státu a určeny k odvrácení nebezpečí. Tím jest jím společný zvláštní poměr k veřejnosti, podstatně odlišný od ostatních státních zaměstnanců. Byť i z částečné odlišnosti úkolů vyplývaly mnohé rozdíly, přece jsou oba sbory navzájem na sebe odkázány. Tento poměr se odráží ve veřejném životě i v soukromém styku obou. Obapolné uznání, tkvící ve vědomí, že jeden stojí za druhým! To platí nejen pro vzájemné vystupování policejního strážmistra a poddůstojníka nebo důstojníka říšské obrany a důstojníka policie, ale i pro oboustranný poměr vedoucích míst. Vzájemný pozdrav, úcta mladších k starším, společenský

styk, taktiční vystoupení mají být právě tak samozřejmými jako nejlepší soulad všech velitelství říšské obrany a policejních úřadů.

Třetí kapitola je věnována dějinnému vývoji. Kdežto ještě v první polovině 19. stol. tvořilo vojsko do jisté míry náhradu za policii s vlastní odpovědností i ve vnitřních otázkách státu, je dnes říšská obrana jen pomocným prostředkem policie v době státní nouze. Moderní policie je technicky i kvalitativně vypravena tak, aby byla s to zdati jakýkoliv úkol ji se naskytající.

Čtvrtá kapitola srovnává policejního úředníka a vojáka. Úkolem vojáka je zničit nepřítele nebo alespoň jeho bojovou schopnost, policistovi pak jde jen o to, aby svého protivníka odstranil z jeho působnosti jako rušitele práva a zákona. Je tedy mezi vojákem značný rozdíl ve volbě prostředků, rozvážení postupu a rozsahu odpovědnosti. Shrňme-li vše, nalézáme

u vojáka:
daný konflikt;
jasný rozkaz;
nepochybné označení cíle;
zásadní použití nejostřejšího prostředku, zaručujícího úspěch;
odchylka je možná jen k vlastnímu prospěchu;
samozřejmost sebeobětování;
při volnosti jednání jen vlastní odpovědnost;
úspěch rozhoduje!

Podle toho veškerá vojenská výchova a výcvik jsou přizpůsobeny na útočnost (Draufgängertum), čin, obět a vítězství.

U policisty:
konflikt musí být teprve úředníkem rozpoznán;
mnoho příkazů (zákonů a ustanovení) povšechného rázu;
co nejrychlejší vlastní posouzení případu a vlastní rozhodnutí;
provedení za použití nejmírnějšího prostředku, zajišťujícího úspěch;
odpovědnost před cizími instancemi; nerozhoduje jen policejní úspěch!

Podle toho veškerá policejní výchova a výcvik jsou přizpůsobeny na vedení, přemýšlení (Denkarbeit) a sebevládu. Čin vyžaduje co největší ochoty odpovědnosti, spojené s odvahou.

Další kapitola se zabývá výcvikem a výchovou.

Před válkou se doplňovali nižší policejní úředníci z děle sloužících poddůstojníků vojska. Moderní policie potřebuje úředníků s vlastním odborným vývojem od samého prvopočátku. Druhdy se dostalo čekatelů potřebného výchovného základu ve vojsku: společnou práci k stejnému cíli, přísnou kázeň, ochotu k sebeobětování, smysl

pro povinnost, svědomitost, snaživost, odpovědnost. Dnes si musí policie u svého dorostu tyto hodnoty vychováti sama. Jako vojsko, musí i policie svým členům vočkovati především vědomí povinnosti k státu.

Způsob výchovy policejního úředníka a vojáka jest arci velice podobný. Oba potřebují osobní statečnosti, rozhodnosti, ochotu k odpovědnosti, výkonu služby i při strádání, obětovnosti. Podobně i ve vedení se jeví značná obdoba. Ostatně však je rozdíl, plynoucí z odlišných úkolů obou sborů: u vojska bezohledné napětí vůle k vítězství, u policie co možná šetrnost k protivníku. Proto není možno, aby policie vedla boj s vojensky vyvycvčeným nepřítelem. Nebyla by nožem dosti ostrým, dosti rychlým a dosti lehkým v ruce velitele.

Šestá kapitola pojednává o taktice. Pojem „taktiky“ platí stejně pro policii jako pro vojsko. Technicky správné použití jednotlivých zbraní, ocenění terénu, spojení, průzkum, pochody, ubytování, taktické zásady boje a pod. mají stejný význam pro policii jako pro vojsko. Rozdíl je v dotčených již odlišných úkolech obou sborů. Typ zvláštní policejní taktiky se tvoří a vývoj není ještě ukončen. Velká důležitost připadá i tu vedení. Osvědčené vojenské zásady o vedení a veliteli platí i pro policii. Znalost vedení semknutých úkazů je podmínkou, bez které si vyšší velitele policie ani nemůžeme představit. Právě tak jako zárukou úspěšného postupu vojska při vážné zkoušce jsou osvědčené osobnosti v jeho čele stojící, stejně jistota vnitřního klidu tkví ve vlastnostech osobnosti policejního vedení.

Naskytá se otázka, jaký bude poměr policie k vojsku v době války, nebo jaký je poměr policie k válce samé. Budoucí válka bude válkou národů. Celý národ bude zápasiti o svou existenci se všemi svými hmotnými i duševními silami. Při tom vnitřní boje a třenice neustanou, naopak ještě se zvětší. Vzdušná zbraň přináší nová nebezpečí. Policie bude společně působiti na svém místě v zápase národa. Udržování klidu, bezpečnosti a pořádku bude mít pak zvýšenou důležitost. Zůstane tedy policie i ve válce tím, čím nyní jest.

Otázce vedení je zvláště věnována celá kapitola. Policie jako vojsko potřebují „vůdce“ (Führer) v nejlepšímu smyslu slova. Kdežto stoletý vývoj armády vytvořil zvláštní typ německého a zvláště pruského důstojníka a zajistil nepřetržitý výběr způsoblivých vůdců, scházela u policie jeho obdoba. Teprve velkorysá reorganizace policie, počínající rokem 1919, postarala se

o zvláštní dráhu velitelskou, o policejního důstojníka. Policejní vůdce svou osobností může znamenati záruku státní bezpečnosti.

V konečné kapitole cituje Andrae ze známé knihy Spenglera „Untergang des Abendlandes“ tato slova: „Není politicky nadaných národů... Angličané jako národ jsou stejně bez úsudku, malicherní a nepraktičtí v politických věcech jako kterýkoliv jiný národ, mají však, při vši chuti k veřejným debatám, tradici důvěry. Rozdíl jest jen v tom, že Angličan jest objektem vlády s velmi starými a úspěšnými zvyky a souhlasí s ní, poněvadž ze zkušenosti zná toho výhodu... Politické nadání

množství není ničím jiným než důvěrou ve vedení. Ale musí býti získáno; musí pomalu zrát, osvědčiti se úspěchy a státi se tak tradicí...“

Policeie a vojsko mají úkol svým dílem „osvědčiti se úspěchy“. Podaří-li se jim to, přispějí k „důvěře množství“ v jejich vedení a tím v státoobčanské výchově Němců k politické zralosti, státní kázní a národnímu zesílení. —

Tim je podán stručný obsah této zajímavé knížky. Náš čtenář nemusí sice se vším souhlasiti, ale najde tu mnoho poučného jak o duchu našich sousedů, tak i k srovnání s našimi poměry. —1.

BIBLIOGRAFIE

1930.

I.

Zbraně.

(Pokračování.)

B. Dělostřelectvo.

Alvin, gen et André, col.: Les canons en service. Paris 1930. (Charles-Lavauzelle.) Za 16 fr.

Artillery training. Vol. 2. Gunmery. Vol. 3. War. Londýn. 1928, 9. H. MSO.

Ausbildungsvorschrift für die Artillerie. H. 2. Bedienen der 10cm M. 16 Gebirgshaubitze. Der Halbzug. H. 5. Bedienen der 104cm M. 16 Feldkanone. H. 8. Die 75cm M. 15 Gebirgskanonnenbatterie. Wien 1928/9. Bundesmin. für Heerwesen.

Bayerische schwere Artillerie im großen Kriege 1914—1918. München 1930. (Schick.) Za 690 M.

Bojevoj ustav artiljeriji. Část I. Moskva 1929.

Brock: La topographie de l'Artillerie. Paris 1928 (Charles-Lavauzelle).

Bowers L. F.: The Development of Heavy Artillery during the World war. Washington 1929. (Viz také Coast art. Journal roč. 1929, čís. 7.)

Cipriani P.: La traiettoria. 1 vol. Rovigo 1928. (Corriere.)

Feeser, gen.: Artillerie im Feldkrieg. Kriegsgeschichtliche Beispiele. Berlin 1929. (Mittler.) Za 8 M. Rec. Riv. mil. italiana roč. IV., čís. 4, str. 631.

De Fontanges et Dupuy: Vademecum de l'officier d'artillerie. Str. 603. Paris 1927. (Charles-Lavauzelle.)

Gatto, gen.: Il tiro dell'artiglieria. Palermo 1928. (Boccone.) Str. 64.

Gessler Eduard: Das schweizerische Geschützwesen zur Zeit des Schwabenkrieges 1499. Zürich 1930. (Beer.) Za 4 fr.

Haase Curt, mjr.: Artilleristisches für Nichtartilleristen. Berlin 1929 (Mittler). Za 280 Mk. (Viz rec. Öster. Wehrzeitung roč. X. (1929), čís. 51 a 52; Deut. Wehr roč. III., čís. 1., str. 8.)

Halvor-Jessen: Fusils-mitrailleurs et canons d'infanterie Madsen. Prél. do franc. Dansk Rekylriffel. Ed. par le Syndicat à Copenhague 1929.

Hähnert Ludwig, Dr.: Geschütz und Schuß. Berlin 1928 (Springer). (Viz rec. Mil. Wochenblatt roč. 113 (1928), čís. 20, sl. 794 a Allgem. schweiz. Militärzeitung roč. 75, čís. 2, str. 106.)

Jochim, Th.: Die Vorbereitung des deut. Heeres für die große Schlacht in Frankreich im Frühjahr 1918. 2. Artillerie. Berlin 1928 (Mittler).

Manca Ettore, plk.: Appunti in margine al codice tattico — disposizioni et ordini del comando di artiglieria di una grandi unita. Roma 1928 (Biblioteca de le forze armate).

Manual of artillery survey. P. 1. Londýn 1928/9. H. M. S. O.

Manganoni C.: Armii du fuoco portatili e materiali d'Art. Torino 1928 (Schioppa).

Pagezy, Eugène, gen.: L'observation unilatérale. Paris 1929 (Berger). Za 6 fr.

Poirier Jules: Les bombardements de Paris. Avions, Gothas, Zeppelins, Berthas. Paris 1930 (Payot). Za 36 fr. (Viz rec. BB. roč. XI. (1930), čís. 6., str. 255. — Revue bibl.).

Rathgen B., gen.: Das Geschütz im Mittelalter. Quellenkritische Untersuchungen. Berlin 1928. Str. 718, za 30 RM.

Règlement de manoeuvre de l'Artillerie. P. 1. Instruction à cheval. P. 2. Artillerie au combat. Paris 1928.